

KUTSESTANDARD

Tekstiilkäsitöö meister, tase 6 esmane kutse

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse tööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid. Kutsestandardeid kasutatakse õppekavade koostamiseks ja kutse andmiseks.

Kutsenimetus	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Tekstiilkäsitöö meister, tase 6 esmane kutse	6

A-osa KUTSEKIRJELDUS

A.1 Töö kirjeldus

Tekstiilkäsitöö meister on käsitöö tegija, kes kavandab ja valmistab tekstiile ning tekstiilist esemeid. Ta valdab vähemalt ühte tehnikat meistritasemel, annab edasi oma kutsealaseid oskusi ja teadmisi ning organiseerib ja juhendab kaastöötajate tööd, vastutades protsessi sujuvuse eest.

Tekstiilkäsitöö meister, tase 6 esmane kutse saadakse kõrgkooli vastava õppekava läbimisel ning see ei eelda spetsialiseerumist kindlale käsitöötehnikale.

Kutsealal on ka

tekstiilkäsitöö valmistaja, tase 3, kes töötab juhendamisel ja vastavalt juhenditele, kasutades etteantud materjale; tekstiilkäsitööline, tase 4, kes töötab iseseisvalt, kombineerib erinevaid tehnikaid, juhendab oma oskuste piires kaastöötajaid;

tekstiilkäsitööline, tase 5, kes on spetsialiseerunud vähemalt ühele tehnikale ning valdab seda;

tekstiilkäsitöö meister, tase 6, kes on spetsialiseerunud vähemalt ühele tehnikale ning valdab seda, lisaks juhendab ja nõustab, loob õppematerjale;

tekstiilkäsitöö meister, tase 7, kes on spetsialiseerunud vähemalt ühele tehnikale ning valdab seda, lisaks juhendab ja nõustab, loob õppematerjale, arendab valdkonda, töötab välja uusi tehnoloogiaid ja töövõtteid.

A.2 Tööosad

A.2.1 Tööprotsessi korraldamine

1. Esemekavandamine.
2. Tööprotsessi kavandamine.
3. Materjalide varumine ja ettevalmistamine.
4. Töövahendite ettevalmistamine.
5. Ergonoomilise ja ohutu töökeskkonna loomine.
6. Tööprotsessi dokumenteerimine.
7. Tekstiilkäsitöö tehnikate kombineerimine.
8. Viimistlemine.
9. Vigade ja probleemide tuvastamine ning kõrvaldamine.
10. Tekstiilkäsitöö tehnikate tingmärkide ja skeemide lugemine, kasutamine ja loomine.

A.2.2 Kangakudumine

1. Kangastelgede rakendamine.
2. Erinevate sidustega kangaste kudumine.
3. Vööde kudumine.
4. Kanga materjali ja siduse määratlemine, kangarakenduse tuletamine.

A.2.3 Silmuskudumine

1. Esemete, sh pitside kudumine.
2. Kootud detailide ühendamine.

3. Koepindade määramine, skeemi tuletamine ja koostamine.

A.2.4 Heegeldamine

1. Esemete, sh pitside heegeldamine.
2. Heegeldatud detailide ühendamine.
3. Heegelpindade määramine, skeemi tuletamine ja koostamine.

A.2.5 Tikkimine

1. Esemete tikkimine.
2. Tikitud detailide ühendamine.
3. Tikandite määramine, skeemi tuletamine ja koostamine.

A.2.6 Käsitöölane ettevõtlus

1. Ettevõtte tegevuse korraldamine.
2. Töötajate juhendamine.
3. Tekstiilesemete disainimine.
4. Toote ja/või teenuse arendus.
5. Toodete ja/või teenuste esitlus ning müük.

A.2.7 Nõustamine ja juhendamine

1. Nõustamine.
2. Juhendamine.
3. Õppematerjalide koostamine.

A.2.8 Arendustegevus

1. Uurimine, rakendusuringute läbiviimine.
2. Arendustegevuste kavandamine ja elluviimine.
3. Kutseala populariseerimine.

Valitavad tööosad

A.2.9 Masinkudumine

1. Kudumismasina ettevalmistamine ja seadistamine.
2. Esemete kudumine lõike järgi.
3. Masinal kootud detailide ühendamine.
4. Koepindade määratlemine, skeemi tuletamine ja koostamine.

A.2.10 Püstehnikates esemete valmistamine

1. Pitside valmistamine.
2. Pitside ühendamine.
3. Pitside määramine, skeemi tuletamine ja koostamine.

A.2.11 Rahvarõivaste valmistamine

1. Rahvarõivaste komplekteerimine.
2. Lõigete ja tööjuhiste kasutamine ja kohandamine.
3. Rahvarõiva valmistamiseks sobivate materjalide valimine ja valmistamine.
4. Rahvarõiva valmistamise tehnikate määramine.
5. Rahvarõivaesemete valmistamine.
6. Esemete kvaliteedi hindamine.
7. Rahvarõivakomplekti kokkupanemine.

A.2.12 Materjalide värvimine ja trükkimine

1. Materjali värvimine.
2. Trükkimine.
3. Tehnika määratlemine.

A.2.13 Viltimine

1. Esemete kuivviltimine.

2. Esemete märgviltimine. 3. Viltimistehnika määratlemine.
A.3 Töö keskkond ja eripära
Käsitöö tegija tööaeg on paindlik, vajadusel hooajatöö või töö puhkepäevadel. Töö võib olla füüsiliselt pingutav ja sundasendit nõudev. Võib esineda kokkupuudet tolmu (allergiaoht) ja keemiliste ainetega, silmade tervishoiu huvides on vajalik hea valgustus.
A.4 Töövahendid
Seadmed ja vahendid vastavalt käsitöötehnikale ja spetsialiseerumisele, nt kangasteljed, kudumismasin, õmblusmasin, vardad, heegelnõel.
A.5 Tööks vajalikud isikuomadused
Töös on olulised käeline osavus, ruumiline mõtlemine, proportsioonitunnetus, püsivus, loovus, vastutustunne, õpivalmidus ja ettevõtlikkus.
A.6 Kutsealane ettevalmistus
Tekstiilkäsitöö meister, tase 6 esmase kutse kompetentsid omandatakse kõrgharidusõppes.
A.7 Enamlevinud ametinimetused
Tekstiilkäsitöö meister, tekstiilkäsitööline, kangakuduja, heegeldaja, tikkija, masintikkija, kuduja, masinkuduja, tekstiilimaalija, viltija, rahvarõivameister.

B-osa KOMPETENTSUSNÕUDED

B.1 Kutse struktuur
Selle kutse taotlemisel tuleb tõendada kompetentsid B.2.1 - B.2.8 ja B.2.14 (valitav kompetents). Lisaks on võimalik tõendada valitavaid kompetentse B.2.9 - B.2.13.

B.2 Kompetentsid

KOHUSTUSLIKUD KOMPETENSIID

B.2.1 Tööprotsessi korraldamine	EKR tase 6
Tegevusnäitajad:	
1. kavandab eseme, arvestades kompositsiooni ja värvusõpetuse põhimõtetega ning materjali eripära ja kasutatava tehnoloogiaga; koostab mõõtkavas tööjoonise; loeb kavandeid ja tööjooniseid; kavandab ajaloolise eseme koopia või rekonstruktsiooni, lähtudes originaalesemest;	
2. valib vastavalt kavandile ja eseme otstarbele materjali ja tehnoloogia, teeb tööproovi; arvutab enda ja meeskonna tööks kuluva aja, arvestades eseme valmimise tähtaega;	
3. arvestab vastavalt kavandile, tööproovile ja eseme otstarbele materjali koguse; hindab materjali kvaliteeti ja sobivust, arvestades selle kasutamise eesmärki; varub materjalid; valmistab ette (vt lisa 1) tööks vajaliku koguse materjali vastavalt juhendile ja kasutatavale tehnikale, arvestades valmiva eseme otstarvet ning omadusi;	
4. hindab töövahendite sobivust ja kvaliteeti, arvestades nende kasutamise eesmärki, kohandab töövahendeid; komplekteerib kavandatud eseme valmistamiseks töövahendid vastavalt kasutatavale tehnikale;	
5. loob ergonoomiliselt sobiva ja ohutu töökeskkonna vastavalt nõuetele; koostab erialaseid tööohutuse nõudeid; jälgib nõuete järgimist oma ettevõttes;	
6. dokumenteerib tööprotsessi esemete kordusvalmistamiseks, kogemuse talletamiseks ja metoodilise materjali koostamiseks;	
7. kombineerib loovalt erinevaid tehnikaid; vajadusel kaasab teiste tekstiilkäsitöö tehnikate spetsialiste;	
8. viimistleb eseme, arvestades eseme valmistamisel kasutatud tehnikat, materjali eripära ja eseme otstarvet; koostab eseme viimistlemise juhendi;	
9. tunneb ära eseme valmistamisel tekkinud vead ja nende põhjused, kõrvaldab need; analüüsib tööprotsessis tekkinud probleeme, ennetab neid; teeb ettepanekuid probleemide lahendamiseks;	

10. loeb ja kasutab tekstiilkäsitöö tehnikate tingmärke ja skeeme; täiendab, suurendab, kohandab ja loob uusi mustriskeeme.	
B.2.2 Kangakudumine	EKR tase 6
Tegevusnäitajad: 1. rakendab kangasteljed vastavalt telje tüübile ja rakendusskeemile; 2. koob erinevatest materjalidest kangaid erinevates sidustes vastavalt kavandile ja rakendusskeemile, kasutades täiendavaid abivahendeid; 3. koob telgedel kootavaid etnograafilisi võid vastavalt rakendusskeemile, kasutades täiendavaid abivahendeid; 4. teeb kindlaks kanga materjali, siduse ja kasutusala; tuletab rakendusskeeme; pakub kasutusala lahtuvalt sobiva kanga materjali ja siduse; tuletab kanga näidise rakendusskeeme, kohandab neid vastavalt eesmärgile ja loob uusi rakendusskeeme.	
B.2.3 Silmuskudumine	EKR tase 5
Tegevusnäitajad: 1. koob esemeid vastavalt juhendile ja skeemile; määrab eseme silmuste arvu, arvestades koe venivust ja materjali omadusi; reguleerib sobiva lõnga, töövahendite ja -võtetega koe tihedust; 2. ühendab kootud detailid sobivate töövõtetega; 3. teeb kindlaks kootud eseme valmistamise viisi, materjali ja kasutusala; pakub kasutusala lahtuvalt sobiva kudumistehnika ja materjali; tuletab kootud eseme näidise tööjoonise või -skeemi, kohandab neid vastavalt eesmärgile ja loob uusi tööskeme.	
B.2.4 Heegeldamine	EKR tase 5
Tegevusnäitajad: 1. heegeldab esemeid vastavalt juhendile ja skeemile; määrab eseme silmuste arvu, arvestades heegelpinna venivust ja materjali omadusi; reguleerib sobiva materjali, töövahendite ja -võtetega heegelpinna tihedust; 2. ühendab heegeldatud detailid sobivate töövõtetega; 3. teeb kindlaks heegeldatud eseme valmistamise viisi, materjali ja kasutusala; pakub kasutusala lahtuvalt sobiva heegeltehnika ja materjali; tuletab heegeldatud eseme näidise tööjoonise või -skeemi, kohandab neid vastavalt eesmärgile ja loob uusi tööskeme.	
B.2.5 Tikkimine	EKR tase 6
Tegevusnäitajad: 1. tikib esemeid vastavalt juhendile ja skeemile, sh teeb täpseid koopiaid etnograafilistest esemetest; reguleerib sobiva materjali, töövahendite ja -võtetega tikandi suurust; 2. ühendab tikitud detailid sobivate töövõtetega; 3. tunneb ära tikandi ja tikkimisel kasutatud materjalid; tuletab tööjoonise vastavalt originaalesemele; kohandab joonist vastavalt eesmärgile ja materjalile; loob tikkimiskavandeid ja vastavaid tööjooniseid meetoodiliste materjalide koostamiseks.	
B.2.6 Käsitöölane ettevõtlus	EKR tase 6
Tegevusnäitajad: 1. hindab tegutsemise eesmärgist lahtuvalt ettevõtluse võimalusi; valib talle sobiva ettevõtlusvormi; korraldab ettevõtte tegevust, arvestades kutsealast teavet ja õigusakte ning lähtudes väikeettevõtte juhtimise põhitõdedest; planeerib oma töö; teeb koostööd erinevate partneritega, sh võrgustikega, jälgides tegutsemise tõhusust; hoiab end kursis majanduses toimuvate muutustega ja konkurentide tegevusega, rakendades loovalt tekkinud võimalusi; hindab ettevõtte jätkusuutlikkust, lähtudes majandamise tulemustest; 2. annab arusaadavalt edasi kutsealaseid oskusi ja teadmisi kaastöötajatele või koostööpartneritele ja praktikantidele; organiseerib ja kontrollib juhendatavate tööd, annab juhendatavatele konstruktiivset tagasisidet, probleemide ilmnemisel pakub välja lahendusi; 3. määratleb uudset lähenemist vajava konteksti ning sellest tulenevalt sihtgrupi ja selle vajadused; valib toote valmistamiseks sobiva materjali ja tehnoloogia, arvestades disainitava eseme kasutuseesmärgi ja -funktsiooni, kujundab nendest lahtuvalt eseme; valmistab prototüübi ning selle tehnilised joonised ja valmistamise juhendi; testib prototüüpi, analüüsib tulemusi ning teeb vajadusel korrekture; 4. leiab tootele ja teenusele sobivaima teostusviisi, lähtudes sihtgrupist, logistikast, tasuvusest ja tootmisbaasist; kujundab toote ja/või teenuse hinna; korraldab toote pakendamise, vajadusel koostab kasutus- ja hooldusjuhendi; analüüsib klientide tagasisidet eesmärgiga hinnata tooteuuduse või uue toote arendamise vajadusi;	

5. organiseerib toodete ja/või teenuste esitluse ning müügi, arvestades nõudlust, võimalusi, tasuvust jm; kasutab sidusvaldkondade ja rahvusvahelise koostöö võimalusi müügi edendamisel.	
B.2.7 Nõustamine ja juhendamine	EKR tase 6
Tegevusnäitajad: 1. nõustab tellijat ja koostööpartnerit sobiva materjali, tehnoloogia ja kompositsiooni valimisel, lähtudes nii üksikesemest kui tervikust/komplektist/tiraažist, arvestades vajadusel kultuurilist, ajaloolist ja/või paikkondlikku eripära; 2. jälgib, analüüsib ja tagasisidestab juhendatava tegevust, märkab edusamme ja tunnustab; nõustab eesmärkide seadmisel, toetab kohanemist ja arengut; nõustab juhendatavat töös ettetulevate probleemide lahendamisel, vajadusel sekkub kriitilistes olukordades õigeaegselt; loob võimalused tööks sobivate hoiakute kujunemiseks ja teiste arenguks; 3. koostab õppe- ja juhendmaterjale.	
B.2.8 Arendustegevus	EKR tase 6
Tegevusnäitajad: 1. eesmärgistab, kavandab ja viib läbi kitsamaid erialaseid rakendusuringuid; 2. eesmärgistab, kavandab ja viib läbi valdkonda arendavaid tegevusi, nt korraldab koolitusi, toetab teiste käsitöölise enesetäiendust, jagab kogemusi kolleegidega, osaleb aktiivselt erialaliidu/organisatsiooni tegevustes; 3. tutvustab erialast tegevust ja käsitöö valdkonda, kasutades maine kujundamiseks ja sihtgruppidega suhtlemiseks erinevaid kommunikatsiooni võimalusi.	

VALITAVAD KOMPETENTSID

Kutse taotlemisel on lisaks võimalik tõendada valitavaid kompetentse B.2.9 - B.2.13.

B.2.9 Masinkudumine	EKR tase 6
Tegevusnäitajad: 1. valmistab kudumismasina ette põhi- ja abiplaadiga kudumiseks; seadistab juhendi alusel kudumismasina vastavalt kootavale mustrile ja kasutatavale tehnoloogiale; 2. koob lõikelisi esemeid vastavalt kavandile; kohandab lõikeid, arvestades masina tehnoloogiliste võimalustega; 3. ühendab masinal kootud detaile käsitsi või masinal; 4. teeb kindlaks kudumil kasutatud tehnoloogilised võtted ja lahendused; pakub soovitud tulemuse saavutamiseks sobivaid tehnoloogilisi võtteid ja lahendusi, koostab skeemi.	
B.2.10 Pitsitehnikates esemete valmistamine	EKR tase 5
Tegevusnäitajad: 1. valmistab erinevatest materjalidest pitsitehnikates esemeid vastavalt joonisele või tööskeemile, kasutades töövahendeid vastavalt pitsi liigile; 2. ühendab pitsid sobivate töövõtetega eseme külge; 3. teeb kindlaks pitsi valmistamise tehnika, materjali ja kasutusala; pakub kasutusalast lähtuvalt sobiva pitsi tüübi ja materjali; tuletab pitsi näidiseist tööjoonise või -skeemi, kohandab neid vastavalt eesmärgile ja loob uusi tööskeeme.	
B.2.11 Rahvarõivaste valmistamine	EKR tase 6
Tegevusnäitajad: 1. komplekteerib muuseumi- ning kirjandusallikate põhjal kihelkonna tasandil rahvarõivakomplekti, arvestades geograafilist, ajastulist ja sotsiaalset eripära; dokumenteerib esemete päritolu ja tehnilised näitajad; analüüsib allikakriitiliselt rahvarõiva osade komplekti sobivust; 2. valib rahvarõiva osade lõiked ja tööjuhised vastavalt eesmärgile; kasutab neid või kohandab vastavalt vajadusele, säilitades originaaliläheduse ja pidades silmas tervikut; 3. valib rahvarõiva valmistamiseks sobivad originaalilähedased materjalid või valmistab need ise; sobitab vastavaid materjale, arvestades nende omavahelist sobivust ja originaalilähedust; 4. teeb kindlaks rahvarõivaeseme valmistamise tehnikad ja materjalid; tuletab eseme põhjal tööjoonise või -skeemi; 5. valmistab põhikomplekti kuuluvad rahvarõivaesemed ja tekstiilist aksessuaarid (peakatte, vöö ja paelad, koti), kasutades käsitööttehnikaid ja materjale vastavalt eesmärgile; 6. hindab esemete ja teostuse kvaliteeti ning vastavust eesmärgile;	

7. paneb kokku rahvarõivakomplekti; vajadusel tellib osad komplekti kuuluvad esemed vastavate oskustega käsitööliselt.	
B.2.12 Materjalide värvimine ja trükkimine	EKR tase 6
Tegevusnäitajad: 1. värvib materjale sünteetiliste ja looduslike värvidega, kasutades erinevaid värvimise tehnikaid; kasutab sobivaid kinnitus- ja peitsaineid; loob uusi värvimise retsepte; 2. kujundab materjale trükitehnikates, arvestades materjali ja tehnika eripära, kasutusotstarvet ning omavahelist sobivust; 3. analüüsib värvitud/trükitud materjale ning tuvastab kasutatud ained ja tehnikad; saavutab originaalesemetele sarnase tulemuse, arvestades värvide muutumise tegureid; vajadusel teeb katseid.	
B.2.13 Viltimine	EKR tase 5
Tegevusnäitajad: 1. valmistab kavandi järgi nii käsitsi kui ka masinaid kasutades kuivviltimistehnikas esemeid, arvestades materjali eripära; kombineerib erinevaid kuiv- ja märgviltimistehnikaid; 2. valmistab kavandi järgi nii käsitsi kui ka masinaid kasutades märgviltimistehnikas tasapindseid ja ruumilisi esemeid, arvestades materjali eripära; kasutab sobivaid abivahendeid; kombineerib erinevaid kiudusid ja kangaid ning kuiv- ja märgviltimistehnikaid; kasutab kohaseid viimistlusvõtteid ja -vahendeid; 3. määratleb kombineeritud tehnikates vilditud esemete valmistamisel kasutatud tehnikaid, materjale ja kiudusid.	

KUTSET LÄBIVAD KOMPETENTSID

B.2.14 Tekstiilkäsitöö meister, tase 6 kutset läbiv kompetents	EKR tase 6
Tegevusnäitajad: 1. arvestab oma töös kultuurilise, ajaloolise ja paikkondliku kontekstiga; 2. analüüsib oma ja teiste tööd ning tulemusi, teeb vajadusel teeb ümberkorraldusi tööprotsessis; juhendab kolleege oma töö analüüsimisel, annab nõu parendustegevusteks; 3. hoiab end kursis erialase terminoloogiaga, kasutab seda korrektselt, vajadusel loob uusi erialaseid termineid; 4. kasutab tekstiilmaterjale, arvestades tehnikat, materjali(de) omadusi ning eseme otstarvet; 5. säilitab ja arendab oma kutseoskusi; hoiab end kursis erialaste arengutega; jagab ja vahetab erialast informatsiooni; 6. järgib oma tegevuses käsitöölise eetikanõudeid (vt lisa 2 Käsitöölise kutse-eetika); järgib oma tööga seotud õigusakte, sh autoriõiguse seadust; 7. loob head suhted kolleegide ja klientidega; valib asjakohase käitumis- ja väljendusviisi; reageerib ootamatutele olukordadele adekvaatselt, lahendab probleeme; hindab adekvaatselt suhtlemispartnerit ja -situatsiooni; väljendab oma seisukoha kindlalt ja hinnanguvabalt; 8. planeerib ja kasutab ressursse (nt inimesed, aeg, töövahendid, finantsid) efektiivselt; jälgib tähtaegadest ning etappidest kinnipidamist; 9. hoiab töö ja eraelu tasakaalus ning hoolitseb oma tervise ja töövõimekuse hoidmise eest; 10. töötab tõhusalt meeskonnas ja selle huvides ning kohandub meeskonnaga; arvestab teistega ja täidab oma rolli meeskonnas; läheneb olukordade lahendamisele uudselt ja loovalt, on avatud ja koostööaldis; 11. kasutab oma töös korrektset eesti keelt nii kõnes kui kirjas; kasutab vähemalt ühte võõrkeelt enesetäiendamise eesmärgil; 12. kasutab oma töös digioskuste osaoskusi Info haldamine, Suhtlemine digikeskkondades, Sisuloome ja Turvalisus (vt lisa 3 Digioskused) ning sobivaid erialaseid programme.	
Hindamismeetod(id): Läbivaid kompetentse hinnatakse teiste kutsestandardis toodud kompetentside hindamise käigus.	

C-osa ÜLDTEAVE JA LISAD

C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatorile	
1. Kutsestandardi tähis kutseregistris	19-19042023-2.16/2k

2. Kutsestandardi koostajad	Anu Randmaa, MTÜ Rahvarõivas, Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit Silja Nõu, OÜ Kodukäsitöö Maret Lehis, OÜ Pileum Ave Matsin, Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia Inna Soonurm, SA Innove
3. Kutsestandardi kinnitaja	Kultuuri Kutseenõukogu
4. Kutseenõukogu otsuse number	28
5. Kutseenõukogu otsuse kuupäev	19.04.2023
6. Kutsestandard kehtib kuni	25.03.2024
7. Kutsestandardi versiooni number	2
8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	2355 Huvikoolide ja eratundide kunstiõpetajad
9. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	6
C.2 Kutse nimetus võõrkeeles	
Inglise keeles	Textiles craftspeople, level 6 Initial Higher Education level
C.3 Lisad	
Lisa 1 Töövõtted tehnikad ja abivahendid	
Lisa 2 Käsitöölise kutse-eesitika	
Lisa 3 Digioskused	